

Kommunledningsförvaltningen
Annelie Högsund
0171-62 51 66
annelie.hogsund@enkoping.se

Kommunstyrelsen

Verksamhetsanalys 2025, plan 2026–2027 för kommunstyrelsen

Förslag till beslut:

Kommunstyrelsens beslutar att:

1. anta verksamhetsanalys 2025, daterad 2024-04-17

Ärendet

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har upprättat en verksamhetsanalys 2025 med plan 2026–2027.

Verksamhetsanalysen beskriver förändringar som påverkar verksamheten åren 2025–2027 inom följande områden samt förslag på åtgärder för att få en budget i balans:

- Lagar och myndighetskrav
- Förändrade driftkostnader utifrån investeringar
- Flytt av budgetramar

Verksamhetsanalysen beskriver även nämndens behov utöver befintlig budgetram samt förslag på ytterligare förändringar om ramen skulle behöva minskas med 1%.

Nämndens investeringsplan för åren 2025–2034 finns också med i verksamhetsanalysen.

Ekonomiska konsekvenser

Eventuella ekonomiska konsekvenser finns angivna i underlaget.

Sociala och miljömässiga konsekvenser

Eventuella sociala eller miljömässiga konsekvenser finns angivna i underlaget.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, daterad 2024-04-17

Verksamhetsanalys 2025, plan 2026–2027, daterat 2024-04-17

Daniel Jansson-Hammargren
Kommundirektör
Enköpings kommun

Hannu Högberg
Biträdande kommundirektör
Enköpings kommun

Beslutet skickas till:

-

Nämndens verksamhetsanalys 2025 med plan 2026–2027

Kommunstyrelsen, diarienummer KS2024/120

Innehållsförteckning

1	Uppdrag och Ansvar	3
2	Verksamhetsanalys 2025, plan 2026–2027	3
2.1	Lagar och myndighetskrav	3
2.2	Förändrade driftkostnader utifrån investeringar	5
2.3	Flytt av budgetramar	6
3	Ekonomi	6
3.1	Driftbudget	6
3.2	Taxor och avgifter.....	8
4	Behov utöver ram	8
5	Förändringar om ramen minskas	11
6	Investeringsplan 2025–2034.....	12
6.1	Strategisk analys	12
6.2	Skattefinansierad investeringsplan	19
6.3	Större investeringar efter 10-årsplanen	21

1 Uppdrag och Ansvar

Kommunstyrelsen styr, leder och samordnar arbetet med kommunens verksamhet och ekonomi, följer upp och rapporterar till kommunfullmäktige och samordnar verksamheten mellan kommunens nämnder. Kommunstyrelsen har även uppsiktsplikt över övriga nämnders verksamhet, inklusive de gemensamma nämndernas och de kommunala bolagens verksamhet.

Kommunstyrelsen bereder ärenden inför kommunfullmäktige och ansvarar för att fullmäktiges beslut genomförs. Kommunstyrelsen leder planering och utveckling och följer upp och analyserar inom strategiskt viktiga politiska områden som exempelvis social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Dessutom har kommunstyrelsen ett särskilt ansvar för kommunens ekonomi och kvalitet, HR och lön, inköp, IT och digitalisering, kommunikation, ledningsstöd, näringsliv, besöksnäring och evenemang, trygghet och säkerhet samt plan, mark och exploateringsfrågor. Kommunstyrelsens uppgifter omhändertas av kommunledningsförvaltningen samt samhällsbyggnadsförvaltningens planavdelning och mark- och exploateringsavdelning.

2 Verksamhetsanalys 2025, plan 2026–2027

2.1 Lagar och myndighetskrav

Lag om tillgänglighet till digital offentlig service

Digital tillgänglighet betyder att alla människor – oavsett funktionsnedsättning – ska kunna använda digitala tjänster eller webbplatser. Alla webbplatser och digitala tjänster i offentlig sektor ska leva upp till lagkrav på tillgänglighet. Det innebär att kommunen är skyldig att proaktivt, utan att det efterfrågats, tillhandahålla tillgänglig digital information.

Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service (DOS-lagen) kräver att digitalt innehåll ska vara:

- **möjligt att uppfatta**, oavsett eventuell nedsättning av exempelvis syn eller hörsel
- **hanterbart**, det vill säga möjligt att interagera med
- **begripligt** och
- **robust**, det vill säga kunna användas med ett brett spektrum av olika användarprogram, såsom webbläsare eller tekniska hjälpmedel.

Tillsynsmyndighet är Myndigheten för digital förvaltning (DIGG). DIGG kommer att utöva både automatiserade och manuella kontroller av webbplatser. Det finns även möjlighet att anmäla brister i efterlevnaden till DIGG. I de fall DIGG upptäcker brister kommer de att först kontakta kommunen för korrigerande åtgärder och om inte detta kan vite utdömas.

För att se till att kommunens mobila applikationer och webbplatser uppfyller kravet på tillgänglighet krävs insatser under kommande år, till en kostnad av 1,2 miljoner kronor år 2025, 0,7 miljoner kronor år 2026 och 0,5 miljoner kronor år 2027.

Lagstadgat ökad IT-säkerhet

I slutet av 2022 antog Europarådet två EU-direktiv som syftar till att stärka robustheten hos medlemsländernas samhällsviktiga verksamhet och infrastruktur. Under 2023 tillsatte Sveriges regering en utredning för att anpassa direktiven till svensk lagstiftning. Utredningen ska redovisas senast den 16 september 2024 och ska bland annat föreslå hur direktiven ska genomföras i Sverige.

NIS2 - Network and Information Systems Directive 2

Digitalisering skapar inte bara utvecklingsmöjligheter utan skapar även möjligheter till sabotage och attacker av kommunens verksamheter. De senaste åren har antalet cyberattacker ökat kraftigt i vårt samhälle, inte bara av kriminella organisationer utan även av statsstödda aktörer med rejäla resurser.

NIS2-direktivet syftar till att påskynda åtgärder och höja skyddsnivån när det gäller samhällskritisk infrastruktur hos medlemsländerna i EU. Direktivet ställer tydligare krav på bland annat riskanalyser och olika säkerhetsåtgärder och syftar till att informationssäkerheten för samhällsviktiga tjänster ökar:

- Strängare krav på leverantörer och säkerhet i leveranskedjan
- Utökade krav på rapportering av incidenter
- Förstärkta säkerhetsåtgärder för att skydda mot cyberhot
- Nya krav på utförande av riskbedömningar

Organisationer som omfattas av NIS2 måste vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa informationssäkerheten. Organisationer som inte följer standarderna riskerar betydande böter. Styrande organ kan även hållas personligt ansvariga om inte lagstiftningen efterlevs.

CER - Directive on the resilience of critical entities

CER-direktivet handlar om att säkerställa motståndskraften av samhällsviktig verksamhet. Att förebygga, motstå och hantera störningar eller avbrott i verksamheten när det handlar om olyckor, naturkatastrofer eller hot mot folkhälsan såsom pandemier och hybridhot. Även andra hot där det finns en angripare, till exempel vid terroristbrott, brottslig infiltration eller sabotage inkluderas i direktivet.

Enligt direktivet ska de samhällsviktiga verksamheterna se till att lämpliga och proportionella åtgärder för att säkerställa sin motståndskraft ha vidtagits. Exempel kan vara ett tillfredsställande fysiskt eller digitalt skydd, förmåga att återhämta sig efter incidenter och ändamålsenliga rutiner för personalsäkerhet.

Områden där vi framför allt behöver stärka våra förmågor är:

- Flera åtgärder relaterat till nätverkssäkerhet
- Vår förmåga relaterat till säkerhetsövervakning och att hantera incidenter

Då både NIS2 och CER innebär skärpta krav på kommuner förväntas det leda till en kostnadsökning för kommunstyrelsen, på 3 miljoner kronor år 2025 och 2 miljon kronor åren 2026–2027.

Ökat krav på beredskap och utbildning/civilt försvar

Flera statliga utredningar berör beredskapsfrågor och totalförsvar. Det är speciellt två av dessa som kommunen kommer behöva hantera.

SOU 2024:8 Livsmedelsberedskap för en ny tid

Regeringen beslutade våren 2022 att tillsätta utredningen "En ny livsmedelsberedskap". Den särskilda utredaren har haft i uppdrag att föreslå en utvecklad inriktning för livsmedelsberedskapen i landet. Utredningen föreslår flera förslag för att stärka livsmedelsberedskapen, några riktade direkt mot kommuner:

- Kommunen ska analysera behov och beakta särskilt utsatta i ett tidigt skede
- Planera för distribution av livsmedel och analysera hur verksamheter inom det kommunala ansvarsområdet kan bidra till distributionen.

- Kommunen ska utifrån sina förutsättningar vidta lämpliga åtgärder för att upprätthålla tillgången till nödvändiga livsmedel för befolkningen i kommunen.

Under 2024 behöver kommunstyrelsen utreda vad innebörden av detta förslag betyder för kommunen samt invänta det slutliga förslaget inklusive tidplan för genomförandet av lagförslaget. Kostnader för planering och utredning kan finansieras inom nuvarande budgetram samt genom statsbidrag för krisberedskap och civilt försvar. I ett senare skede, när kommunen övergår till att genomföra faktiska åtgärder, exempelvis inköp och lagerhållning av livsmedel, finns ingen finansiering i nuläget. Utredningen föreslår att livsmedelsberedskapen finansieras via statsbudgeten till del, men det kan inte uteslutas att även viss finansiering behöver tillkomma från kommunen.

Dir. 2023:51 Kommuners och regioners grundläggande ansvar inför och under fredstida kriser och höjd beredskap

En statlig utredning pågår under 2024 angående kommuners och regioners grundläggande ansvar och huvudsakliga uppgifter inför och under fredstida kriser och höjd beredskap. Det huvudsakliga syftet med utredningen är att den ska leda till en författningsreglering och ett system som ger bättre möjligheter att förstärka och utveckla kommuners och regioners verksamheter inför och under fredstida kriser och höjd beredskap. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2024.

Då utredningen fortfarande är pågående finns ingen klar bild av vad den innebär för kommunen i nuläget. Sannolikt kommer det ge påverkan på kommunens verksamheter, dels initialt genom planering och analys och dels via behov av investeringar kopplade till höjd beredskap. I slutet av 2024 och under 2025 kommer kommunstyrelsen ha en bättre bild av hur detta påverkar kommunen, både ekonomisk påverkan och påverkan på kommunens verksamheter.

Det är idag svårt att ha en klar bild vad kostnaden för att hantera de två utredningarna kommer att bli för kommunen och hur stor del som finansieras med statliga medel. Nuvarande statsbidrag inom krisberedskap finansierar planering, analys och utbildning men inte själva inköpet och utförandet av beredskapshöjande åtgärder. Oavsett om en motsvarande finansieringsmodell med statsbidrag för inköp eller om kommunen investerar med egna medel för beredskapshöjande åtgärder så som livsmedelsinköp, utrustning, reservkraftverk samt annan krisutrustning kommer det generera driftskostnader så som hyra för lager, service samt övning och utbildning. I nuläget görs bedömningen att kostnader för detta kan uppgå till 0,7 miljon kronor årligen från och med 2025.

Miljoner kronor	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Lag om tillgänglighet till digital offentlig service	-1,2	-0,7	-0,5
Lagstadgat ökad IT-säkerhet	-3	-2	-2
Ökat krav på beredskap och utbildning/civilt försvar	-0,7	-0,7	-0,7
Totalt (mnkr)	-4,9	-3,4	-3,2

2.2 Förändrade driftkostnader utifrån investeringar

Kommunstyrelsen har inga förändrade driftkostnader utifrån investeringar som inte redan finns med i den beslutade budgeten.

2.3 Flytt av budgetramar

Ramflytt av besöksnäringen gjordes 2024 från upplevelsenämnden till kommunstyrelsen, och i den ingick till viss del även parkguidningsverksamhet. Ansvar för parkguidningsverksamheten ligger kvar på upplevelsenämnden så budgetram för den delen flyttas tillbaka dit.

Kommunstyrelsen har felaktigt tilldelats budget för utbildningslokal räddningstjänst. Budgetram flyttas till verksamheten Räddningstjänst.

Miljoner kronor	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Parkguidning	0,2	0,2	0,2
Utbildningslokal räddningstjänst	0,4	0,4	0,4
Totalt (mnkr)	0,6	0,6	0,6

3 Ekonomi

3.1 Driftbudget

Verksamhet, mnkr	Bokslut 2023	Budget 2024	Förändring 23/24	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Kommunstyrelse politisk verksamhet	-7,2	-7,1	0,1	-7,3	-7,4	-7,5
Kommunledningsförvaltning	-170,6	-199,6	-29,0	-199,7	-198,1	-199,9
Totalt, mnkr	-177,8	-206,7	-28,9	-207	-205,5	-207,4

Kommentarer till driftbudget

I budget 2025 ingår effektiviseringskrav på sammanlagt 4,3 miljoner kronor, där 2 miljoner kronor är ett generellt effektiviseringskrav på 1% och 2,3 miljoner kronor är kopplat till centraliseringen av funktionerna ekonomi och kommunikation.

I plan 2026 ingår ett generellt effektiviseringskrav på 1%, motsvarande 2 miljoner kronor. Utöver det minskas budgetramen med 3,5 miljoner kronor och avser den del av digitaliseringsatsningen som var tillfälliga medel under 2024 och 2025.

Förändringar i driftsbudget

	2025	2026	2027
Ingående budget	-207,0	-205,5	-207,4
Totalt förändring volymer	0	0	0
Totalt förändring lagar och myndighetskrav	-4,9	-3,4	-3,2
Totalt förändring driftkostnader utifrån investeringar	0	0	0
Utgående budget	-211,9	-208,9	-210,6
Underskott/överskott	-4,9	-3,4	-3,2
Totalt förändring flytt av budgettram	0,6	0,6	0,6
Utgående budgettram inkl flytt av budgettram	-211,3	-208,3	-210,0

Åtgärder för att få budget i balans (vid underskott)

Om nämnden ska klara att hantera underskottet orsakat av skärpta lagar och föreskrifter kommer hårda prioriteringar behöva ske.

- Kommunstyrelsens budget består till 70% av personalkostnader. Genom att inte återbesätta eller senarelägga vakanta tjänster de närmsta åren motsvarande cirka fyra tjänster år 2025 och något färre följande år kan kommunstyrelsen delvis finansiera de ökade kostnaderna för skärpta lagar och föreskrifter. Innebörden skulle bli att förmågan att leda, samordna och styra kommunens och kommunkoncernens verksamheter minskar. Även stödet till övriga förvaltningar skulle minska vid en sådan neddragning. Prioritering blir då främst på lagstyrd verksamhet, samtidigt som ambitionsnivån på frivillig verksamhet sänks.
- Kommunstyrelsen har idag 1,5 miljoner kronor i avskrivningskostnader för genomförda hyresgäst Anpassningar på Linbanegatan 12. Dessa kostnader är betalda i sin helhet vid 2024 års utgång. Från och med 2025 kan därför dessa medel användas för att delvis finansiera ökade kostnader för skärpta lagar och föreskrifter.
- Idag finns 1 miljon kronor i budget för marknadsföring, sponsring och deltagande på mässor och evenemang i kommunstyrelsens budget. För att klara ökade kostnader för skärpta lagar och föreskrifter under 2025 och 2026 föreslås denna budget att minskas med 0,4 miljoner kronor under 2025 och med 0,2 mnkr under 2026. Innebörden skulle troligen ha negativ påverkan på kommunens varumärke de åren och inte heller gynna kommunfullmäktiges mål om ökad stolthet i kommunen.

De kostnadsökningar som identifierats för skärpta lagar och föreskrifter är av sådan karaktär att de berör hela kommunen och inte enbart kommunstyrelsens verksamheter. Därför anser kommunstyrelsen att det blir skevt om enbart kommunstyrelsens verksamheter ska bära den kostnaden genom att dra ner på sin verksamhet. Ett alternativt scenario är att varje nämnd hanterar dessa lagar själva, något som inte skulle gynna kommunen som helhet eller bli en kostnadseffektiv hantering för kommunen.

Miljoner kronor	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Minskning av personal	3,0	1,7	1,7
Minskade kostnader för hyresgästanpassningar	1,5	1,5	1,5
Minskad marknadsföringsbudget	0,4	0,2	
Totalt (Mnkr) (ska stämma med underskott i tabell ovan)	4,9	3,4	3,2

3.2 Taxor och avgifter

Den enda taxa som kommunstyrelsen genererar till kommunfullmäktige är "Avgift för kopia och avskrift av allmän handling". Taxan antogs senast av kommunfullmäktige den 12 mars 2024, då en höjning av taxan gjordes. Därför förväntas ingen höjning ske igen under de närmaste åren.

4 Behov utöver ram

1. Microsoft-licenser

I samband med att nytt programförsörjningsavtal upphandlades så uppstod en obudgeterad kostnadsökning på 3,5 miljoner kronor (ökningen beror på höjda priser samt ökade volymer). Av dessa har endast 2 miljoner kronor hanterats, vilket innebär att det återstår 1,5 miljoner kronor att hantera. Under år 2024 belastar 1,5 miljoner kronor budgeten för fasta medel till stöd för verksamhetsutveckling med stöd av digitalisering ("digi-potten"). Ingen vill att den digitala utvecklingen hämmas och med denna grund behöver 1,5 miljoner kronor hanteras på annat sätt från 2025 och framåt.

2. Slamdammar

Kommunen äger fyra slamdamms-anläggningar på arrenderad mark som använts av VA-kollektivet och avfallskollektivet (först i kommunens regi och senare av Vafabmiljö) för att hantera slam. Vafabmiljö nyttjar inte längre dammarna medan två av dammanläggningarna används av kommunen för slam från VA-kollektivet. Avveckling av dammarna ska ske så snart som möjligt och detta utreds i nuläget. Avvecklingskostnaden beräknas till [REDACTED] kronor per dammanläggning, det vill säga [REDACTED] kronor totalt. Driftkostnad (inklusive arrendavgifter, tillsyn mm) per år är ca 2,2 miljoner kronor. Om två anläggningar avvecklas under 2025 bör driftkostnaderna för 2026 kunna minskas med 50%.

Hur kostnader för drift och avveckling ska fördelas mellan inblandade parter är inte helt klarlagt men en beredskap för att delvis bära kostnader för drift och avveckling behöver finnas hos kommunstyrelsen. Schablonmässigt tas upp ett belopp som motsvarar 80% av driftkostnaderna (1,8 miljoner kronor) samt 80% av totalt uppskattade avvecklingskostnader [REDACTED] kronor) fördelat på två år.

3. Utökad inköpsorganisation på grund av ökade volymer

Antalet upphandlingar har ökat med cirka 50% det senaste året jämfört med tidigare år. Genom att mer aktivt arbeta med spendanalyser av kommunens inköp har flera områden identifierats där avtal saknas, vilket är en förklaring till volymökningen. Även stor mängd befintliga ramavtal som löpande behöver upphandlas på nytt samt nya behov har tillkommit, exempelvis på grund av investeringar/entreprenader då vi är en tillväxtkommun, samt behov av IT-system som delvis hänger ihop med digitaliseringen.

Det finns ett behov av att utöka inköpsavdelningens personalresurser med ytterligare två personer tillfälligt under 2025 och 2026 för att klara av att genomföra alla upphandlingar.

4. Digitaliseringsmedel/medel för verksamhetsutveckling

Från och med år 2026 finns inga sökbara digitaliseringsmedel i kommunens budget (endast permanenta medel för central personal och centrala plattformar/systemlösningar till stöd för omställningsarbetet). Grundtanken var (för drygt ett år sedan) att verksamheterna inte skulle behöva något (eller ytterst lite) ekonomiskt stöd för att driva sitt arbete med verksamhetsutveckling/digitalisering. Vi ser nu att ett fortsatt behov av sökbart stöd av den digitala verksamhetsutvecklingen finns även efter 2025.

Samtidigt ser vi att den digitala utvecklingen i många avseenden går in i både social, ekonomisk och miljömässig innovation/omställning samt att initiativen ofta behöver nyttja samma centrala resurser. Därför föreslås att de sökbara medlen för verksamhetsutveckling med stöd av digitalisering slås samman med klimatbudgeten och fördelas genom samma portfölj för innovation/förnyelse, med stöd av delaktighet i partnerskapet LOFT (omställningsmedel som förvaltas av en omställningsportfölj) samt projektet klimatneutrala Enköping/Viable Cities. Nivån föreslås bli 6 miljoner kronor, 4 miljoner kronor från digitalisering (en höjning men 0,5 miljoner kronor) samt 2 miljoner kronor från klimatbudgeten. Satsningen föreslås vara under treårsperioden 2026–2028.

5. Besöksnäring och evenemang

From 2024 har kommunstyrelsen fått ett nytt verksamhetsområde, evenemang. Inga extra resurser är tillförda för det nya uppdraget, varken personal eller ekonomiska medel för drift eller utveckling av det nya området. Evenemang har betydelse för kommunen på många sätt. Det bidrar till Enköpings attraktionskraft och gör Enköping mer attraktivt att bo, leva, besöka och verka i. Evenemang bidrar positivt till kommunens identitet, stärker stoltheten för kommuninvånarna. Evenemang bidrar även turismekonomiskt till kommunen på olika sätt tex genom ökad handel, boende och övernattning, restaurangbesök och inte minst som skatteintäkter till kommunen. I uppdraget ingår att locka fler evenemang till kommunen, samordna större evenemang och underlätta för dem som vill arrangera evenemang i Enköpings kommun.

De medel omfattande 1 miljon kronor som näringslivsavdelningen 2024 disponerar tillsammans med kommunikationsavdelningen är avsedda för annonsering, sponsring, marknadsföring av kommunen, medverkan i mässor, genomförande av näringslivsdagen samt trädgårdsdagen och höstglöd. Besöksnäringen flyttades 2024 till kommunledningsförvaltningen och näringslivsavdelningen från upplevelseförvaltningen. Med det följde budget för personal och drift av turistinfo. För att utveckla besöksnäringen och antalet besökare krävs resurser för marknadsföring samt utvecklingsmedel för att paketera Enköping som en s.k. destination. Medel behövs även för att genomföra och utveckla evenemang tillsammans med olika parter, interna och externa. Exempel på arrangemang som det kan handla om är en cityfestival tillsammans med näringslivet, stämningfullt nyårsfirande, utveckla trädgårdsstaden under vintern och så vidare.

6. Systemlösning för behörigheter och användare

Idag används lönesystemet för att hantera användare och behörigheter. Lönesystemet uppfyller dock inte de behov som verksamhetssystemen behöver. För att kunna ha korrekta och smidigare användarhantering behövs en översyn av kommunens masterdata samt en systemlösning som kan föda alla system med korrekt information och styra vilka behörigheter varje användare ska ha. På sikt skulle systemet kanske också kunna hålla reda på användarnas utrustning över tid.

Upphandling av "masterdatasystem" samt översyn och införandeprojekt bör planeras in under 2025 inklusive finansiering av projektet. Även finansiering av löpande framtida licenskostnader behövs för systemet.

7. Stärkt kommunikation och information

Kommunens grafiska profil togs fram 2018 och den behöver nu moderniseras. Den grafiska profilen är en viktig del i arbetet att skapa igenkänning och förtroende för Enköpings kommun. Det gäller både som organisation och platsen Enköping (platsvarumärket), men även arbetsgivarvarumärket.

Vi ser att vi behöver profilera oss bättre när det gäller till exempel besöksnäring, evenemang och arbetsgivarvarumärket. Vi behöver samla dessa olika behov av profilering tillsammans med den grafiska profilen som grund och skapa en samlad bild av kommunen som avsändare.

Vi behöver även ta fram ett skyltprogram. Varje dag kommunicerar vi med kommuninvånare, besökare och näringsliv genom skyltar inom- och utomhus. Alla skyltar är en del av vår kommunikation och borde följa kommunens grafiska profil. Uppskattad kostnad är 0,4 miljoner kronor för 2025.

Förändringar/Behov finansierade av ev. ramjustering (beslut behövs i så fall)

Stärkt strategiskt hållbarhetsarbete

I nämndplanen är stort fokus på det strategiska hållbarhetsarbetet, både vad gäller social hållbarhet och ekologisk hållbarhet. För att kunna samordna det sociala hållbarhetsarbetet samt åstadkomma förflyttningen inom den ekologiska hållbarheten behövs fler resurser. Bedömningen är att det rör sig om två nya tjänster till en kostnad av 1,6 miljoner kronor.

Centralisering av direktupphandlingar samt införande av kategoristyrning

Inköpsavdelningen fick under hösten 2023 i uppdrag att utreda möjligheten till att ta ett större ansvar i direktupphandlingar.

I utredningen har det konstaterats att inkludera direktupphandlingar i inköpsavdelningens ansvarsområde skulle medföra flera fördelar för kommunen. Denna åtgärd skulle öka transparensen i inköpsprocessen, förbättra resursanvändningen och generera kostnadsbesparingar. Genom att omorganisera inköpsavdelningen och tillsätta dedikerade inköpare/inköpsamordnare skulle verksamheterna frigöra resurser, spara pengar och kunna fokusera mer på sin kärnverksamhet. Dessutom skulle inkluderingen av direktupphandlingar inom inköpsavdelningens uppdrag höja rättssäkerheten och minska risken för fel i upphandlingsprocessen, vilket kan leda till kostnader som till exempel upphandlingsskadeavgifter.

Denna åtgärd skulle vara ett viktigt steg mot att optimera och effektivisera direktupphandlingsprocessen inom kommunen samt göra det möjligt för inköpsavdelningen att använda direktupphandling som ett strategiskt verktyg för att nå kommunens mål, men även öka kontrollen över kommunens inköp och uppnå ytterligare kostnadsbesparingar genom bland annat samordning och effektivare inköpsprocesser genom t ex e-handel. Uppskattningen är att cirka sex nya tjänster skulle behöva tillsättas centralt på inköpsavdelningen om all direktupphandling skulle ske centralt, till en total kostnad av 3,6 miljoner kronor, där förändringen skulle kunna ske stegvis under tre år:

- 2025 – 3 tjänster á 0,6 = 1,8 miljoner
- 2026 – 2 tjänster á 0,6 = 1,2 miljoner
- 2027 – 1 tjänst á 0,6 = 0,6 miljoner

Centraliseringen förväntas dock ge en ännu högre besparing åt kommunen på sikt. Enligt utredningen kan det röra sig om en total besparing för kommunen på cirka 6 miljoner kronor när förändringen är genomförd fullt ut.

Om centraliseringen genomförs innebär det att arbetsuppgifter försvinner från övriga förvaltningar i kommunen och en tänkbar finansiering skulle därför vara att genomföra en omfördelning av medel från kommunens övriga nämnder, åtminstone av en del av kostnaden.

Kommunen behöver även fortsätta med det strategiska uppdraget och utveckla arbetet mot kategoristyrning. Kategoristyrning är en arbetsmetod för inköp som ger mer värde för skattepengarna. I traditionellt inköpsarbete genomförs ofta begränsade analyser inför varje enskild upphandling. Med kategoristyrning samlas istället varor och tjänster som har likheter och kan köpas från en viss leverantörsmarknad i en kategori. I varje kategori läggs stor vikt vid analys av

verksamhetens behov av produkter eller tjänster, inköpsmönster och hur marknaden ser ut.

Att arbeta med kategoristyrning innebär ett ännu större centralt helhetsgrepp om kommunens inköp. Kommunens inköpsavdelning behöver då förstärkas. Uppskattningen är dock att det skulle leda till en besparing av kommunens totala spend/inköpskostnad, varför finansiering borde kunna ske genom ramflytt från kommunens övriga förvaltningar.

Stärkt juridisk kompetens

Det finns behov av att utöka den juridiska kompetensen, med fokus på fastighetsrätt, entreprenadrätt, avtalsrätt och upphandlingsjuridik. Kostnaden uppskattas till 0,8 miljoner kronor per år.

De senaste tre åren har kommunen köpt juridiskt stöd från externa konsulter till en kostnad som motsvarar i snitt 1,9 miljoner kronor per år. Det är främst kostnader som landat på tekniska nämnden för rådgivning och som juridiskt ombud inom fastighetsrätt, entreprenad samt överprövningar.

Då en anställd kommunjurist skulle minska kommunens konsultkostnader skulle en tänkbar finansiering vara att genomföra en omfördelning av medel från tekniska nämnden till kommunstyrelsen med motsvarande belopp.

	2025	2026	2027
1. Microsoft-licens	-1,5	-1,5	-1,5
2. Slamdammar avvecklingskostnad			
2. Slamdammar driftkostnad	-1,8	-0,9	0
3. Utökad inköpsorganisation på grund av ökade volymer	-1,4	-1,4	0
4. Digitaliseringsmedel/medel för verksamhetsutveckling	0	-4	-6
5. Evenemang och besöksnäring	-1,5	-1,5	-1,5
6. Systemlösning för behörigheter och användare			
7. Stärkt kommunikation och information	-0,4	0	0
Förändringar/Behov finansierade av ev. ramjustering			
Stärkt strategiskt hållbarhetsarbete			
Centralisering av direktupphandlingar samt införande av kategoristyrning			
Stärkt juridisk kompetens			
Totalt (mnkr)			

5 Förändringar om ramen minskas

Kommunstyrelsen har ett brett uppdrag, vilket framgår i nämndens omfattande reglemente. Kommunstyrelsen har stöd från kommunledningsförvaltningen och i vissa frågor även av samhällsbyggnadsförvaltningen. Förutom kommunstyrelsen stödjer även kommunledningsförvaltningen det finska samrådet, kommunala pensionärsrådet och kommunala tillgänglighetsrådet samt moderbolaget Enköpings kommuns moderbolag. Dessutom arbetar kommunledningsförvaltningen även med valnämnden, överförmyndarnämnden samt krisledningsnämnden.

Kommunledningsförvaltningen har kommunövergripande funktioner för att initiera, ta ansvar för och driva strategiska och kungemensamma frågor. I uppdraget ingår även att samordna, leda och följa upp den kommunala verksamheten. Kommunstyrelsen ska via

kommunledningsförvaltningen säkerställa att övergripande mål och perspektiv beaktas och att kvalitetssäkring av gemensamma verksamhetsprocesser görs. Förvaltningen ska också leverera, koordinera, strukturera och följa upp kommunens planer och policydokument samt stå för koncernövergripande projektsamordning och en central utredningskapacitet. Förvaltningen ansvarar även för ambitioner och för den övergripande planeringen när det gäller ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet.

En effektivisering av ytterligare en procent av kommunstyrelsens budget innebär en minskning av budgettram på cirka två miljoner kronor. Budgeten består till 70% av personalkostnader. Om ramen minskar med 1% skulle det innebära att förvaltningen som helhet behöver minska personalstyrkan med tre tjänster. Det i sin tur skulle leda till att förmågan att leda, samordna och styra kommunens och kommunkoncernens verksamheter minskar. Även stödet till övriga förvaltningar skulle minska vid en sådan neddragning. Prioritering behöver då främst vara på lagstyrd verksamhet, samtidigt som ambitionsnivån på frivillig verksamhet sänks.

	2025	2026	2027
Minska tre tjänster	-2,1	-2,1	-2,1
Totalt (mnkr)	-2,1	-2,1	-2,1

6 Investeringsplan 2025–2034

6.1 Strategisk analys

Vi ser flera globala trender/makrotrender som samspelar med varandra och som påverkar Enköping som ort och kommun. Det pågår ett demografiskt skifte med att fler blir äldre, vi har klimatfrågor, ekonomiska osäkerheter, geopolitiska förändringar i närområdet samt en pågående digital omställning. Kommunstyrelsen och dess förvaltning har en mycket central del att stödja politikens orientering och riktning i ett föränderligt landskap och där dominerande system utmanas av nya framväxande.

Enköpings geografiska läge är mycket konkurrenskraftigt vilket har lett till ökad efterfrågan på mark för näringslivs- och bostadsförsörjning. Befolkningsprognosen visar på god efterfrågan på bostäder och därmed sammanhängande ytor för arbetsplatser och kommunen har en god planberedskap.

Mark

Mark är en förutsättning för att hantera tillväxt och den befolkningstillväxt som sker i Enköping. Det ställer dock höga krav på markförsörjningen och driver efterfrågan på mark. Kommunen äger idag förhållandevis lite mark, men för att Enköpings kommun ska ha rådighet och kontroll bör kommunen äga mark. Om kommunen inte äger strategisk mark kommer marken inom Enköping bara att utvecklas av privata markägare vilket innebär att kommunen saknar ett viktigt verktyg för att styra samhällsutvecklingen inom kommunen. Det påverkar möjligheterna till intäkter från exploateringsverksamheten negativt och kostnadsbilden lika så. Även mark som inte ägs av kommunen ska utvecklas i enlighet med kommunens planer om bland annat hållbar tillväxt med incitament för privata aktörer att vara en delaktiga i att arbeta för att uppnå kommunens långsiktiga mål. Möjligheten att markförädla och få ut realisationsvinster minskar också med ett litet kommunalt markinnehav. Kommunen kan alltså genom att öka det strategiska markinnehav skapa förutsättningar och bättre rådighet över kommunens utveckling och bidra positivt till kommunens ekonomiska resultat. Under 2023 avsattes medel för att utöka kommunens markinnehav.

Befolkningen och näringslivet bedöms öka inom regionen som helhet. I takt med att samtliga städer inom region Mälardalen växer kan det komma behov av mark för förbättrade tåg och

väginfrastruktur för att möjliggöra bättre pendlingsmöjligheter och varutransporter. Tillväxt inom regionen kan också medföra utveckling av randzonerna mellan kommunerna för så väl bostadsområden som verksamhetsområden. Översiktsplanen har stor påverkan på utvecklingen och byggtakten i kommunen. Enköpings kommun är beroende av att privata markägare utvecklar sin mark för att bostadsmålet ska nås och nya verksamheter ska kunna etablera sig. Att det finns utpekad mark för dessa ändamål och tillhörande välfärdsändamål är avgörande för möjligheten att nå målen.

Näringslivet i Enköping består till stor del av mindre företag men också av några större verksamheter som Ledningsregimentet/Försvarsmakten, Regionen och företag verksamma i logistikbranschen. Dessa aktörer har uttryckt behov av större ytor. Det kommer att vara en prioriterad fråga för kommunen att hantera den här frågan för att säkerställa att dessa aktörer fortsatt är etablerade inom kommunen men inte konkurrerar ut andra verksamheters markbehov.

Klimatförändringarna påverkar vilka områden och vilken mark som är möjlig att utveckla och vilka åtgärder som kommer att krävas för att säkerställa skydd mot effekterna av extremväder. Klimatanpassningsåtgärder kommer i högre utsträckning att bli en förutsättning för exploatering och det kommer även att finnas behov av att vidta åtgärder i redan utvecklade områden. Drift och investeringskostnader för klimatanpassningsåtgärder bedöms bli en betydande del av framtida projektkostnader.

I takt med att Enköping utvecklas med en större befolkning, fler företag, välfärdsfastigheter och rekreationsytor ökar behovet av utrymme för teknisk försörjning. Behovet avser så väl nyanläggning som förstärkning av befintliga anläggningar. Nyanläggning av t ex gator i ett nytt bostadsområde kan också medföra behov av förstärkning och ombyggnad av befintligt gatunät till följd av behov av kollektivtrafik och ökade trafikmängder. När efterfrågan på mark ökar i delar av kommunen som inte tidigare varit efterfrågade för bostadsutveckling eller verksamheter finns risk för undanträngningseffekter av markbehov för större infrastrukturanläggningar som då behöver placeras på platser längre ut i kommunen på platser med ibland svåra markförhållanden eller andra utmaningar. I kommuner där det kommunala markägandet är stort kan kostnader kopplade till teknisk försörjning som en växande stad medför hanteras med intäkter från försäljning av mark. Enköpings kommun äger förhållandevis lite mark och är alltså beroende av privata markägare för många olika markbehov inom samhällsutveckling.

Markbehov för energi bedöms öka då energibranschen är under utveckling till följd av behov av grön omställning. Det medför bland annat behov av ytor för t ex solcellsparker och groplager. Energigemenskaper kan både medföra ett ökat markbehov för flera aktörer men också ett minskat behov för varje enskild energikonsument och på så sätt leda till ett mer effektivt markutnyttjande.

Realisationsvinster för kommunen kan uppstå vid försäljning av mark som ökat i värde till följd av stigande markpriser eller kan genom markförädling. Realisationsvinster skulle kunna återinvesteras i mark, men något sådant beslut finns inte idag.

Kommunen har strategiska markinnehav inom Myran-området, Arospark, Åkersberg och i hamnen. Myran är under utveckling och inom hamnen planeras flytt av kraftvärmeverket och flytt av avloppsreningsverket, vilket kommer att möjliggöra utveckling i det område som lämnas. Idag finns inte politiska beslut om att påbörja stadsdelsutvecklingsprojekt inom hamnen och Åkersberg.

Exploatering

Exploatering sker enligt den planering som beskrivs i kommunens översiktsplan (ÖP) och i Fördjupad översiktsplan (FÖP) inom ramen för exploateringsprojekt. Kommunens roll i exploateringsprojekten är att leda projekten genom alla faser från förstudie till genomförd utbyggnad och hålla ihop tid, ekonomi och kvalitet. I exploateringsprojekt där marken ägs av privata fastighetsägare är utvecklingen beroende av exploatörens tidplan för utförande. Det medför att det är svårt att bedöma när investeringsutgifter för kommunala investeringar inom exploateringsprojekt kommer falla ut.

I takt med att kommunen utvecklas ökar mängden allmän plats, som gator, gång- och cykelvägar

samt park och naturområden. Kommunen har möjlighet att kräva att exploatörer ska bidra till investeringskostnaden för allmän plats. Driftkostnaden finansieras genom skatteintäkter men när utveckling sker utanför redan bebyggda områden eller i befintliga områden kan det uppstå behov av förstärkning av befintlig allmän plats för att hantera en ökad användning utanför exploateringsområdet. I den situationen faller investeringskostnaden på kommunen och det är då av vikt att säkerställa att tillkommande områden medför ett tillräckligt stort antal nya skattebetalare för att motsvara den ökade driftkostnaden.

Rådande ekonomisk situation med inflation och osäkerheter kring ränteutveckling påverkar investeringsviljan hos exploatörer. I dagsläget är investeringsviljan lägre än efterfrågan, vilket innebär att den planerade befolkningstillväxten riskerar att minska, att tidplaner för pågående projekt förskjuts och att projektstarter senareläggs. Att säkerställa exploatörernas ekonomiska stabilitet och förmåga tidigt i projekten blir ännu viktigare och att i möjligaste mån minimera kommunens risker. Det ekonomiska läget innebär också en ökad risk för brottslighet kopplad till samhällsbyggnad. Det ekonomiska läget har även medfört att priset på utbyggnad av allmän plats har ökat.

Med anledning av samhällsutvecklingen pågår ett arbete med att ta fram ett nytt arbetssätt för exploateringsprojekten med syfte att skapa en projektportfölj och möjlighet att redovisa kostnaden för samhällsbyggnaden.

Vatteninvesteringar kopplat till översvämningshot

Behov och utmaningar koppade till investeringar inom vattenförvaltningen vars syfte är att bidra till förbättrad vattenkvalitet och att förebygga översvämningar beskrivs nedan. Analysen ska tjäna som underlag för vidare arbete med att tydliggöra behov och ansvar för investeringar i fördröjningsåtgärder. I den mån det har varit möjligt har verksamheten för Strategisk planering redovisat de förväntade investeringsvolymerna och tydliggjort ansvarsfördelningen för genomförandet av dessa.

Kontinuerlig samhällsplanering

Översiktsplaneringen har en viktig roll som måldokument och vägvisare mot en långsiktigt hållbar framtid och ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Att förbättra vattenkvaliteten och att förebygga översvämningar är en del av det kontinuerliga långsiktiga arbetet med kommunens översiktliga planering.

Översiktsplanen anger inriktningen och redovisar de stora dragen i fråga om användningen av mark- och vattenområden i kommunen. Den översiktliga och strategiska planeringsnivån är avgörande för kvaliteten på den efterkommande detaljplaneringen i fråga om vattenåtgärder.

Kommunalt ansvar

Förarbetena till Plan- och Bygglagen (PBL) säger att ett huvudsyfte med lagen är att den till sin helhet ska sträva mot en långsiktigt hållbar utveckling och de allmänna intressena pekar på de frågor som kommunerna ska ta sig an i sin planering. Översiktsplanering har en central roll i arbetet mot ett mer hållbart samhälle. I avvägningen mellan olika allmänna intressen bör den mest miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbara utvecklingen vara styrande.

Planläggningen ska alltid syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för.

Vid bedömningen om marken är lämplig ska kommunen särskilt ta hänsyn till bland annat hälsa och säkerhet, vattenförsörjning och avlopp samt olyckor, översvämning och erosion.

Detta ansvar innebär att kommunen vid detaljplanläggningen ska ha försäkrat sig om att dagvattenhanteringen (avrinning från hårdgjorda ytor) samt avrinningen via naturliga vattendrag eller markavvattning) går att lösa inom planområdet och att man kan visa hur det kan göras.

När ett detaljplanlagt område ingår i ett verksamhetsområde för dagvatten har huvudmannen för verksamhetsområdet ansvar för att ordna de allmänna vattentjänster som behövs för att ta hand

om dagvattnet. Inom ramen för normal nederbörd.

Ansvaret för att hantera nederbördsmängder vid skyfall samt avrinning från naturliga vattendrag ligger inom det kommunala planeringsansvaret och bekostas av kommunen inom ramen för skattekollektivet eller via intäkter. Eftersom vatten rinner inom sina avrinningsområden är det av största vikt att dagvattenhanteringen genomförs utifrån ett helhetsperspektiv.

Relevanta styrdokument

Analysen och de identifierade behoven tar sin utgångspunkt i ett antal olika styrdokument:

- Översiktsplan och Fördjupad översiktsplan
- Vattenplan
- Dagvattenpolicy
- Dagvattenplan
- Dagvattenutredningar i specifika projekt (Myran, Annelund med flera)
- Vattentjänstplan (pågående framtagning). Vattentjänstplanen ska också bedöma vilka åtgärder som behöver vidtas för att hantera skyfall.

Utöver dessa befintliga styrdokument ser vi ett stort behov av en klimatanpassningsplan som ska ge en vägledning kring hur kommunen ska förhålla sig till klimatförändringar så som extrema regnmängder eller torka.

Vi har också avropat en teknisk analys för att utreda förloppet kring de översvämningar som drabbade Älvdansen den 17-18 februari 2024.

Roller och ansvar

Verksamheten för strategisk planering besitter nödvändig strategisk kompetens inom vattenområdet. Inom avdelningen arbetar kommunens vattenstrateg, kommunekolog samt åtgärdssamordnare för vattenåtgärder. Avdelningen har inget eget investerings eller driftsansvar för vatteninvesteringar.

Kommunens åtgärdssamordnare arbetar som projektledare vid anläggande av frivilliga åtgärder på privat mark. I dessa fall görs direktupphandlingar av grävmaskinister och finansieringen görs via länsstyrelsens projektmedel för LONA och LOVA.

Avdelningen ser att flera av kommunens andra förvaltningar och verksamheter har mer konkreta ansvar för drift och investeringar. Framförallt handlar det om:

- Verksamheten för allmän plats (Gata och Park)
- Verksamheten för VA
- Upplevelseförvaltningen (gräsplaner som ligger i anslutning till riskområden)
- Verksamheten för Mark och exploatering.

Sammanfattning av investeringsbehovet

Behovet av vattenvårdsåtgärder blir allt viktigare. Förväntad ökad nederbörd till följd av klimatförändringar och ökade flöden i samband med en ökning av andelen hårdgjorda ytor medför ökade flöden. När Enköping och de mindre tätorterna växer måste dagvattenhantering ske på smart sätt som minskar belastningen av föroreningar samtidigt som risken för att översvämning sker minskar.

Det mesta av vattnet når så småningom Enköpingsån där vattenmängder och eventuella föroreningar kommer att ansamlas.

Investeringarna måste planeras dels utifrån ändrade förutsättningar så som klimatpåverkan och dels ta höjd för gjorda och kommande exploateringar. När kommunen genom sin planering

hårdgör ytor uppstår behov av fördröjningsåtgärder för att motverka att flödena blir för höga så att det uppstår kapacitetsproblem i befintliga anläggningar.

Huvudinriktningen i lagstiftningen är att respektive fastighetsägare ansvarar för det vatten som behöver fördröjas inom fastigheten till följd av hårdgjorda ytor. Eftersom vatten av god kvalitet som inte riskerar att översvämma får anses vara ett allmänt intresse behöver kommunen ta ett ansvar som ingen annan kan förväntas att ta.

Olika typer av investeringar

För att kunna omhänderta och fördröja vatten behöver flera olika typer av åtgärder och investeringar genomföras.

Lokalt omhändertagande

Lokalt omhändertagande inom detaljplaner för nybyggnation och större ombyggnadsprojekt rekommenderas för att minska risken för kapacitetsbrist i befintliga ledningar och eventuella översvämningar. Exempel på åtgärder är öppna avvattningstråk, infiltrationsdiken/svackdiken, genomsläppliga ytor och mer grönytor.

Utgångspunkten är att det lokala omhändertagandet finansieras inom ramen för respektive exploatering.

Större anläggningar för fördröjning

Större samlade vattenanläggningar som fördröjer vatten utanför men i angränsning till större områden. Dessa åtgärder servar flera olika områden och flera olika syften (multifunktionella) och kan finansieras genom flera exploateringsprojekt men också kommunala medel kan behöva tillföras särskilt om de även ska kunna tjäna som rekreativa områden med upplevelseinslag.

Klimatåtgärder

Tillförseln av föroreningar till dagvattensystemet ska begränsas men i vissa enstaka fall kan det vara bättre att satsa på gemensamma åtgärder nedströms istället för i själva delavrinningsområdet. Dagvattendammar är bra exempel på nedströms liggande gemensamma lösningar. Rätt dimensionerade och med rätt skötsel kan de ta hand om en stor del av föroreningarna innan de förs vidare till Mälaren och eller Enköpingsån. Fördröjningsdammar kan också vara rimliga åtgärder för att förhindra översvämning nedströms i avrinningsområdet.

Fördröjningsåtgärder vid "källan"

Sedan ett antal år bedriver Enköpings kommun ett framgångsrikt arbete, tillsammans med privata markägare, syftande till att omhänderta föroreningar från jordbruket. Dessa åtgärder syftar till att fördröja vattnets rörelse i landskapet vid källan. De aktuella åtgärderna handlar om anläggande av olika former av dammar.

För att kunna finansiera åtgärderna krävs i dagsläget extern finansiering via statliga medel som fördelas ansökning från länsstyrelsen.

Uppskattade investeringsvolym och projekt

Det är mycket svårt att med säkerhet uttala sig om behov och volym på investeringar. De nedan listade behoven är de projekt som vi har kännedom om idag. I de planerade exploateringarna behöver vattenfrågan utredas närmare och i de kommande projekten måste kommunen ta höjd för att det kan generera och förstärka den befintliga "vattenskulden".

Uppskattningen hanterar enbart de delar som omfattas av det kommunala planeringsansvaret och som behöver bekostas av kommunens skatte- eller intäktskollektiv. VA-huvudmannens investeringsbehov uppskattas inom VA-verksamhetens investeringsbudget samt verksamhetsanalys.

Ålvdansen

Behoven av åtgärder inom eller i direkt anslutning till projektet handlar framförallt om att återställa

den befintliga invallningen, att förstärka och eventuellt höja gång och cykelvägen längs med Skvalbäcken. Säkerställa funktion i befintliga kulvert- och dikessystem.

Vår förhoppning är att den avropade tekniska analysen ska kunna ge indikationer på vilka behov vi ser och kostnaderna för dessa. De faktiska investeringsbehoven här sköts för närvarande av verksamhetens för Mark och exploatering (MEX).

Myran

De låglänta, av återkommande översvämningar drabbade delarna av Myran, marken närmast vattendraget Skvalbäcken ger viktiga vattenfördröjande funktioner i sig. Däremot kan sådana översvämningar naturligtvis inte tillåtas drabba bostäder, kvartersmark och infrastruktur. Vattendraget Skvalbäckens vattenbuffrande förmåga behöver tas tillvara och dessutom utökas genom att väsentligt öka vattenvolymen som kan översvämma lågt liggande mark mellan Älvdansen och E 18. På så sätt reduceras riskerna för skador som följer på alltför höga vattennivåer och vattenflöden genom flera vägtrummor, banvallen, nedströms liggande kulvert och lågt liggande mark som omger Skvalbäckens nedströms liggande del som även benämns Korsängsdiket.

Exploateringsprojektet för Norra Myran behöver själv omhänderta uppkommet dagvatten. Kostnaden för detta tas inom exploateringsprojektet.

Inom Myran finns behov av en större anläggning för fördröjning av vatten. Som ska vara till skydd för nedströms belägna Älvdansen. Tanken är att etablera en större vattenpark som också ska kunna fördröja en stor volym vatten. Vatten som rinner in i området från marken norr om E18.

Kostnaden för vattenparken beräknas till **50 miljoner kronor** huruvida kostnaderna för detta kan hanteras inom ramen för aktuella exploateringsprojekt behöver utredas. Det kommunala ansvaret hänförs sig primärt till det vatten som härrör från kommunala fastigheter och kommunal infrastruktur.

Hydrologiska och geologiska analyser visar på ett behov av att lokalisera delar av fördröjningen inom själva Myran-området detta i sin medför att projektet Myran kan behöva omdisponeras.

Annelund

Stor osäkerhet råder kring om och i så fall när ytterligare exploatering kommer att ske inom Annelund, så som området beskrivs i FÖP. Marken närmast jordbruksdiket mellan järnvägen och Österleden är mycket låglänt. Banvallstrumma och nedströms liggande kulvert gör även denna gren av Skvalbäcken till ett delvis instängt område som är beroende av utloppet som riskerar ha bristande kapacitet (utgöra flaskhals) vid extrema flödessituationer. En större fördröjningsvolym i form av en våtmark kan behöva tillskapas oavsett om ytterligare exploatering tillkommer inom Annelund. Här är situationen bättre än vid låglänta marken kring Skvalbäcken i Myrangrenen. Vid Annelund finns ingen bebyggelse som tillkommit inom vattendragets svämplan, så som vid Älvdansen.

För Annelund-området ser vi ett behov av att inom området omhänderta en del av den upparbetade vattenskuld som finns i de östra delarna av Enköpings tätort. Vi uppskattar den tillkommande investeringen i vattenfördröjning till **50 miljoner kronor**. Även i detta fall ser vi att en stor del av kostnaderna bör kunna bäras av exploateringsprojekten men att kommun också behöver medverka.

Nynäs

Det låglänta området vid Nynäs är det enda tänkbara området nedströms för att kunna fördröja och därmed rena vatten från Skvalbäcken innan det rinner ut i Enköpingsån och vidare till Mälaren. Vi ser en nödvändighet av att här kunna fördröja och ta om hand föroreningar. En sådan investering kan inte bäras av exploateringsprojekt utan i det här fallet behöver kommunen agera aktivt och genomföra investeringen samt stå för kostnaderna. Vi beräknar kostnaden till **50 miljoner kronor**.

Sammanfattande bedömning

Vi ser ett kontinuerligt behov av investeringar i vattenfördröjande åtgärder för att förebygga och bekämpa översvämningar. Vi ser också behov av åtgärder som syftar till att rena vatten för att uppnå vattendirektivets intentioner om god vattenkvalitet.

De genomförda och kommande stora exploateringsprojekten innebär omfattande tillkommande hårdgjorda ytor. Exploateringarna för också i sig med sig ökade volymer vatten från bostäder och verksamheter. Detta ger upphov till investeringsbehov. Givet att de planerade projekten under kommande år kommer att genomföras så ser vi att behoven av vattenfördröjande investeringar kommer att vara relativt konstant.

Vi beräknar kostnaderna till i storleksordningen 50 miljoner kronor årligen. Huruvida dessa åtgärder kan finansieras ramen för exploateringsprojekten behöver utredas ytterligare. Helt säkert är att delar av "vattenskulden" uppkommit genom kommunal planering och därför måste bäras av kommunala medel. En försiktig avvägning mellan vilka kostnader som kan bäras av exploitörer och vilka som måste bäras av kommunens egen investeringsbudget landar på 30 procent vilket skulle ge ett kommunalt långsiktigt behov på 20 miljoner kronor årligen.

Strategiska markförvärv

Inom kommunen som helhet finns tillräcklig fysisk yta för den planerade befolkningsutvecklingen. Kommunen äger dock inte mark i tillräcklig omfattning för att kunna styra och påverka samhällsutvecklingen varför ett utökat markinnehav är önskvärt. Att en yta pekas ut i översiktsplanen medför en påverkan på priset varför det är av vikt att kommunen genomför strategiska markförvärv med en tidshorisont som sträcker sig bortom översiktsplanen.

Enköpings kommunen påverkas av klimatförändringarna och det finns stort behov av att kommunen äger ytor för till exempel översvämning av dagvatten. Dessa frågor har dock en geografisk utbredning och en komplexitet som innebär att kommunen ofta är beroende av andra markägare och statliga myndigheter varför åtgärder behöver ske i samverkan med dessa.

Kommunen har framåt ett behov av ytor för att tillgodose behovet av välfärdsfastigheter och mark för kultur- och fritidsaktiviteter. För att undvika överexploatering på de ytor som kommunen äger bör kommunen göra strategiska markförvärv för att säkerställa att dessa behov kan lösas på den mest lämpliga ytan snarare än på den mark som finns tillgänglig.

I takt med att kommunens befolkning har vuxit finns ett ökat behov av utrymme för teknisk infrastruktur och ytor för energiförsörjning. Standarden på vägnätet innebär bland annat att det när kommunen nyanlägger eller reinvesterar krävs mer utrymme för att anlägga gång- och cykelvägar, busshållplatser, grönska vid omvandling av lokalgator till stadsgator och ytor för hantering av dagvatten från vägnätet. Vatten- och avloppsnätet påverkas också av befolkningstillväxten och det finns behov av ytor för att bygga ut ledningar till nya bostadsområden och vid reinvestering i det befintliga nätet. Fler innevånare innebär behov av ökad kapacitet i energiförsörjningen som medför behov av större anläggningar och ledningar som kräver mer utrymme. Kommunen har börjat titta på frågan om energisamverkan för att effektivisera ytbehovet för detta ändamål.

Långsiktig investeringsplan, översiktsplan, näringslivsprogram, lokalförsörjningsplan, klimatområdet och markstrategin är de dokument som har störst betydelse för frågan om strategiska markförvärv.

Exploatering, allmän plats

Kommunens roll i exploateringsprojekten är att leda projekten genom alla faser från förstudie till genomförd utbyggnad och hålla ihop tid, ekonomi och kvalitet. I exploateringsprojekt där marken ägs av privata fastighetsägare är utvecklingen beroende av exploitörens tidplan för utförande. Det medför att det är svårt att bedöma när investeringsutgifter för kommunala investeringar inom

exploateringsprojekt kommer falla ut.

Kommunen har en god planberedskap för den tänkta befolkningstillväxten. Många av gällande detaljplaner som ännu inte har genomförts innehåller ytor för allmän plats. Kommunen kan inte styra när en privat fastighetsägare vars mark har en gällande detaljplan väljer att bebygga marken enligt planen. När det sker är kommunen skyldig att bygga ut den allmänna platsmarken och som medför att verksamheten för allmän plats får ytterligare ytor att hantera i löpande drift.

Kommunen ansvarar för och genomför utbyggnad av allmän plats inom samtliga exploateringsprojekt och exploatören bekostar anläggningarna genom avtal. Skälet till att kommunen ansvarar för och genomför utbyggnaden av allmän plats är för att säkerställa att all teknisk infrastruktur har samma kvalitet och standard i hela kommunen. Kommunen saknar i dagsläget en teknisk handbok som beskriver de tekniska förutsättningarna, gestaltning och utformning.

Vattenförvaltning

Vatten är ett arv som måste skyddas, försvaras och behandlas enligt EU:s vattendirektiv. Syftet är att ta hand om våra vattenresurser så att kommande generationer ska få tillgång till vatten av bra kvalitet i tillräcklig mängd. Investeringsmedel avsatta för vattenförvaltning avser vattenvårdsarbete för att uppnå god ekologisk, kemisk och kvantitativ status i enlighet med vattendirektivet.

Vattenförvaltningen har även koppling till ett av kommunstyrelsens utvecklingsmål från 2024 års nämndplan, där följande står: "Vi skyddar värdefull natur och förbättrar den ekologiska statusen i kommunens sjöar och vattendrag".

6.2 Skattefinansierad investeringsplan

Enskilda investeringsprojekt 2024–2033

Samlingsposter

Samlingspost inventarier m m

Samlingspost inventarier, maskiner, system, IT m m (mnkr)	KF 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Summa 2025-2034
KF 2024	-13,4	-18,4	-8,0	-7,0	-10,3	-6,4	-5,8	-9,3	-8,6	-9,8		-83,6
Förslag 2025-2034		-9,2	-7,5	-5,1	-14,9	-12,1	-7,1	-8,7	-12,2	-12,2	-10,9	-99,9
Förändring		9,2	0,5	1,9	-4,6	-5,7	-1,3	0,6	-3,6	-2,4	-10,9	-16,3

Investeringsplanen består till största delen av reinvesteringar IT. Förändringarna jämfört med kommunfullmäktiges beslut om årsplan 2024 beror på att reinvesteringstakten har reviderats och förskjutits lite för att bättre spegla behov och livslängd på de IT-komponenter som behöver bytas ut cykliskt. Fler enheter och högre priser är också en del av förändringen.

Minskningen med 10 miljoner kronor år 2025 beror på att budget för inventarier och IT kopplat till nya kommunhuset är flyttad till tekniska nämnden.

Samlingspost hyresgästanpassningar

Samlingspost hyresgästanpassningar (mnr)	KF 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Summa 2025-2034
KF 2024	-5,5											
Förslag 2025-2034												
Förändring		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Samlingspost klimatbudget

Samlingspost klimatbudget (mnr)	KF 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Summa 2025-2034
KF 2024	-1,0	-1,0	-1,0									-2,0
Förslag 2025-2034		-1,0	-1,0									-2,0
Förändring		0,0	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0

Samlingspost digital verksamhetsutveckling

Samlingspost digital utveckling (mnr)	KF 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Summa 2025-2034
KF 2024	-0,6											
Förslag 2025-2034		-0,5	-0,5	-0,5								-1,5
Förändring		-0,5	-0,5	-0,5	0	0	0	0	0	0	0	-1,5

Samlingspost strategiska markförvärv

Samlingspost strategiska markförvärv (mnr)	KF 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Summa 2025-2034
KF 2024	-70											
Förslag 2025-2034		-250	-77	-45	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-50	-842
Förändring		-250	-77	-45	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-50	-842

Markstrategi kommer förtydliga behov av investeringsbehov kopplat till markförsörjning. Ett nytt arbetssätt är under utveckling för att identifiera kommunens markbehov. Markbehovsplaner kommer att tas fram för respektive verksamhet och visar kommunens totala markbehov. Därefter ska markförsörjningsplaner tas fram för att stödja det bedömda behovet.

Bedömda kostnader för strategiska markförvärv inom perioden innehåller bland annat markförvärv avseende ny lokalisering för ENA energi.

Samlingspost exploatering, allmän plats

Samlingspost exploatering, allmän plats (mnkr)	KF 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Summa 2025-2034
KF 2024 netto												
Förslag 2025-2034												
Utgifter	0	-86,9	-95,2	-80,5	-21	-35	-35	-52	-57	-197	-197	-856,6
Inkomster		144,4	91,2	62,5	40	10	25,6	23,5	46	56	36	535,2
Förslag netto	0	57,5	-4	-18	19	-25	-9,4	-28,5	-11	-141	-161	-321,4
Förändring netto	0	57,5	-4	-18	19	-25	-9,4	-28,5	-11	-141	-161	-321,4

En ny exploateringsprocess håller på att implementeras, vilken innehåller de olika projektfaserna, från förstudie till överlämning till drift med beslutspunkter med projektbudget. Nya projekt som startas följer exploateringsprocessen och det kommer att medföra mer styrning, kontroll och bättre möjlighet till uppföljning.

När exploateringsprojekt är genomfört och investeringar i allmän plats har skett övergår investeringen till driftverksamheten för allmän plats inom Tekniska nämndens ansvar. Driftverksamheten bekostar då kapitaltjänstkostnad och underhåll för den allmänna platsen.

Exempel på större pågående projekt är Storskogen, Norra och Södra Myran och Aros Park.

Samlingspost vattenförvaltning

Samlingspost vattenförvaltning (mnkr)	KF 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Summa 2025-2034
KF 2024	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3		-2,7
Förslag 2025-2034		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Förändring		0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,0	2,7

Budget kopplat till vattenförvaltning kommer att hanteras i tekniska nämndens driftsbudget.

6.3 Större investeringar efter 10-årsplanen

Strategiska markförvärv

Inom kommunen som helhet finns tillräcklig fysisk yta för den planerade befolkningsutvecklingen. Kommunen äger dock inte mark i tillräcklig omfattning för att kunna styra och påverka samhällsutvecklingen varför ett utökat markinnehav är önskvärt. Att en yta pekas ut i översiktsplanen medför en påverkan på priset varför det är av vikt att kommunen genomför strategiska markförvärv med en tidshorisont som sträcker sig bortom översiktsplanen.

Enköpings kommunen påverkas av klimatförändringarna och det finns stort behov av att kommunen äger ytor för till exempel översvämning av dagvatten. Dessa frågor har dock en geografisk utbredning och en komplexitet som innebär att kommunen ofta är beroende av andra markägare och statliga myndigheter varför åtgärder behöver ske i samverkan med dessa.

Kommunen har framåt ett behov av ytor för att tillgodose behovet av välfärdsfastigheter för barn, unga och äldre samt mark för kultur- och fritidsaktiviteter. För att undvika överexploatering på de ytor som kommunen äger bör kommunen göra strategiska markförvärv för att säkerställa att dessa behov kan lösas på den mest lämpliga ytan snarare än på den mark som finns tillgänglig.

I takt med att kommunens befolkning har vuxit finns ett ökat behov av utrymme för teknisk infrastruktur och ytor för energiförsörjning. Standarden på vägnätet innebär bland annat att det när kommunen nyanlägger eller reinvesterar krävs mer utrymme för att anlägga gång- och cykelvägar, busshållplatser, grönska vid omvandling av lokalgator till stadsgator och ytor för hantering av dagvatten från vägnätet. VA-nätet påverkas också av befolkningstillväxten och det finns behov av ytor för att bygga ut ledningar till nya bostadsområden och vid reinvestering i det befintliga nätet. Fler innevånare innebär behov av ökad kapacitet i energiförsörjningen som medför behov av större anläggningar och ledningar som kräver mer utrymme.

Exploatering, allmän plats

Kommunen har en god planberedskap för den tänkta befolkningstillväxten. Många av gällande detaljplaner som ännu inte har genomförts innehåller ytor för allmän plats. Kommunen kan inte styra när en privat fastighetsägare vars mark har en gällande detaljplan väljer att bebygga marken enligt planen. När det sker är kommunen skyldig att bygga ut den allmänna platsmarken vilket medför att kommunen får ytterligare ytor att förvalta. Kommunen tecknar exploateringsavtal med exploatören med villkor om att exploatören ska stå för investeringskostnaden för den allmänna platsen i förhållande till nyttan de har av detaljplanen. Den del av investeringskostnaden som exploatören inte står för är skattefinansierad av verksamheten för allmän plats. Gällande detaljplaner innehåller alltså investerings- och driftkostnader för kommunen som är svåra att förutsäga.

Det rådande ekonomiska läget innebär att planerade exploateringsprojekt skjuts på framtiden och kan istället aktualiseras under perioden efter den kommande 10-årsperioden. Den mark som kommunen äger för utveckling av bostäder och verksamhetsmark kommer att planeras under den kommande 10-årsperioden och den allmänna platsen kommer att byggas ut därefter.